

Verhaal van de Maand oktober 2009

Toen hij zijn ogen open deed, stonden ze aan het voeteneinde van het echtelijke bed. Een vijftal zwaarbewapende en onherkenbaar geklede mannen. Buiten was de dag nog niet eens begonnen. Slechts aan de relatief beleefde wijze waarop zij hem in de boeien sloegen en het feit dat ze zijn vrouw ongemoeid lieten, kon hij afleiden dat het overheidsfunctionarissen waren, en dat ze gekomen waren om hem in hechtenis te nemen, al had hij geen flauw idee waarvan hij werd beschuldigd. Dat het echter over een zwaar misdrijf ging, was wel duidelijk, anders zouden ze nooit vlak voor dag en dauw, op het moment dat je meestal het diepst in slaap was, deze inval hebben gedaan. Hier was goed over nagedacht. Hij was zich echter van geen kwaad bewust.

Hij bleef ook lange tijd onkundig waarvan hij werd beschuldigd, zoals dat wel vaker ging in die tijden en dat land. Tijdens zijn proces werd

hij geconfronteerd met een overweldigend aantal goed doortimmerde bewijzen tegen zijn wandaad: roofmoord op een van de notabelen van het land. Zijn advocaat richtte de ogen in pure wanhoop ten hemel en ging op zoek naar verzachtende omstandigheden. Hij zelf zweeg, te zeer verward door alles wat over hem heen kwam. De meeste feiten die de openbare aanklager te berde bracht waren juist. Ja, hij was in het huis van de notabele geweest, op de bewuste dag. Ja, ze hadden woorden gehad over een werkje van hem, waarover de notabele niet tevreden was geweest. Ja, hij had kwaad en diep beledigd het huis in grote haast verlaten, rond de tijd, waarop naar later bleek, de notabele het tijdelijke met het eeuwige had verwisseld. Ja, tot overmaat van ramp had hij bloedvlekken op zijn boerenoos. Het overkwam hem echter wel vaker, dat hij in opperste nervositeit te veel en te heftig snoof en een bloed-

neus kreeg (*Ach zo, zei de openbare aanklager, en wat had hem zo nerveus gemaakt? Een eerbare handwerker werd toch niet nerveus van een gering zakelijk geschil? Geschrokken van zijn verschrikkelijke daad misschien? Of had het slachtoffer geprobeerd zich wanhopig te verdedigen - tevergeefs naar nu wel bleek - en hem een bloedneus geslagen?*). Het waren losse feiten, die allemaal klopten. Echter de wijze waarop je de feiten rangschikte bepaalde de betekenis. Schuldig, verklaarde de openbare aanklager met luidde stem. Onschuldig, fluisterde hij zachtjes, omdat hij wist dat toch niemand wilde luisteren. Als laatste strohalm wist zijn advocaat, die graag aan zijn eigen reputatie bouwde, een hoger beroep bij de koning te bewerkstelligen.

Op de korte termijn maakte dat voor hem niets uit. Zijn tinsmederij werd gesloten. Zijn vrouw moest naar andere inkomstenbronnen omzien. Hij werd ondergebracht in een streng bewaakte cel. De koning dacht veel, vaak en lang na, maar niet over deze zaak. Tenslotte werden er zo ontzettend veel vragen aan hem voorgelegd, te veel om allemaal evenveel recht te doen. Bovendien klonk het requisitoir van de openbare aanklager zeer plausibel, eisten de notabelen van het land een afschrikwekkend voorbeeld en riep ook de stem des volks luidkeels dat deze man moest hangen.

Zolang de koning geen uitspraak had gedaan, kon hij echter ook niet worden opgehangen. Hij zat in zijn cel en wachtte op wat het lot hem brengen zou. De dagen regen zich aaneen. Omdat hij diepgelovig was,

stonden zijn bewakers, na lang aandringen en veel overleg met de mensen die boven hen waren gesteld, tot bijna aan de wachter van de koninklijke slaapvertrekken toe, dat zijn vrouw hem een zelf geweven gebedskleed bracht, haar oude handwerkvak, dat zij nu weer

had opgepakt, om de dramatische terugval in inkomsten op te vangen. Vijf maal vijf maal daags overwon hij de tijd in gebed.

Toen de koning over deze zaak bleef zwijgen, vroeg hij beleefd toestemming om in zijn cel de verveling te mogen bestrijden met kleine tin-werkzaamheden. Alle partijen zouden daar voordeel bij hebben. De bewakers zouden provisie kunnen krijgen en zo hun relatief magere salaris kunnen aanvullen. Hij kreeg zo iets om handen en kon met eventuele inkomsten de kwaliteit van het eten verbeteren. De bewakers mochten mede bepalen wat wel en wat niet de cel in kwam.

Na diep nadenken en veel overleg, dat wil zeggen onderling en zeker niet met boven hen gestelden, besloten de bewakers mee te doen. Deze beslissing legde hen geen windeieren.

Hij bleek een getalenteerde tinsmid. Al snel kwamen de opdrachten binnen. De bewakers traden op als toeleveranciers van de benodigde materialen en bedongen zowel op de grondstoffen als de eindproducten provisie. Hij genoot als vanouds weer de vreugde die het artistiek smeden van tin hem bracht. Zijn kwaliteitsmaaltijden at hij met smaak.

Na lang zwijgen door de koning vonden op een ochtend de bewakers een keurig afgesloten doch lege cel. De vogel was gevlogen. Het gerechtelijk apparaat geraakte in staat van complete verwarring. Dit was onmogelijk. Uit deze cel kon niemand ontsnappen. Op procedureel volstrekt correcte wijze werd na elke betreding van de cel deze weer op slot gedaan. Bewakers hielden elkaar keurig in de gaten. Evenals de opzichters over de bewakers, en de leidinggevenden over de opzichters, tot bijna aan de bewaker van de koninklijke slaapvertrekken toe. Hoewel niet iedereen in het overleg was betrokken geweest, had wel iedereen van de regeling geprofiteerd. Mystiek, magie en toveren, waardoor de tinsmid daadwerkelijk als vogel tussen de nauwe tralies door had kunnen ontsnappen, werden als volstrekt achterhaalde begrippen verworpen. De

koning werd niet ingelicht; die bleef nog jaren denken.

In een ver land, aan de andere kant van bergen, woestijnen of zeeën, leeft in een klein doch welvarend stadje een tinsmid in goede doen. Hij is bescheiden maar zeer getalenteerd. Veel rijkdom en bekendheid hoeft hij niet, zolang hij maar de kans krijgt mooie dingen te maken. Hij is gelukkig getrouwd. Graag brengt hij de avonden met haar door voor de openhaard en met een goed glas wijn. Meestal spreken ze enkel - en tevreden - over het heden en de toekomst. Soms, heel soms, na een tweede glas port dat ietwat te zwaar valt, praten ze over het verleden en glimlachen stil.

*Beste lezer,
even een intermezzo:
nu u tot zover bent
gekomen, hebt u al
enig idee hoe het de*

tinsmid is gelukt te ontsnappen?

*U bent reeds een beetje geholpen door de titel:
Verborgen patronen.*

In de meeste van mijn verhalen en mijn workshops mag ik zo graag u uitdagen patronen los te laten, het onbekende te betreden en te ontdekken wat u wellicht niet had verwacht. Er is immers veel meer mogelijkheid dan deze werkelijkheid zoals wij die voor ons zelf vorm hebben gegeven.

Deze keer wil ik graag uw vermogen tot het ontdekken van structuren, patronen en ontwerpen uitdagen, zelfs als ze verborgen liggen onder de oppervlakte van een verhaal.

Wacht nog even met verder lezen. Probeer u eerst even onder de huid van het verhaal te kruipen. Verplaats u in uw gedachten naar een verland, aan de andere kant van bergen, woestijnen of zeeën, naar een klein doch welvarend stadje, waar een getalenteerde tinsmid in goede doen samen met zijn vrouw voor het open haardvuur net aan een tweede glas port begint... De warmte en de alcohol laat herinneringen herleven. De tongen worden iets losser, de blikken verliefder. Even wordt de mogelijkheid vergeeten, dat hun conversatie kan worden afgeluisterd (door u welteverstaan, al is het slechts imaginair). Als hun verhaal bekend zou worden in het land van hun geboorte... Koningen blijven niet eeuwig nadenken!

De tinsmid schenkt zijn vrouw een tweede glas port in en zinkt dan weer diep weg in zijn luie stoel. De gloed van het haardvuur verwarmt hun gezichten. Boven het vuur op de rand van de schouw staat een klein beeldje, het laatste wat de tinsmid met grote liefde voor de kunst heeft gemaakt. Op het eerste gezicht lijkt het net een jong boompje, met de gratie van een populier. Als je echter beter kijkt, herken je de gestalte van een jong meisje dat haar handen in verlangen naar volwassenheid omhoog strekt. Duidelijk is te zien dat ze haar kind-zijn nog lang niet is ontgroeid. De slanke gratie van de jeugd is toonaangevend en toch ook daarin kun je - vooral met een tweede glas goede port in de handen - de belofte van later vermoeden en het verlangen naar straks...

De vrouw nipt aan haar glas en slaakt een tevreden zucht.
"Je bent het nog niet verleerd. Ik vind je zelfs steeds beter worden. Vooral sinds we hier wonen...", zegt ze en toast op het beeldje.
"Sinds ik de tijd en de ruimte en heb om werkelijk te ontdekken wat mooi is."
"Sinds je vrij bent en we hier naartoe konden vluchten..."
"Vrijheid..."
De tinsmid zucht diep, slaat zijn glas in één gelukzalige slok achterover en heft dan zijn lege glas toastend naar het beeldje. Voor zijn vrouw kan reageren schenkt hij zich nog eens bij en drinkt haar dan toe.
"Wat is vrijheid zonder jou?"
"Een kunstenaar moet vrij zijn."
"Dat geldt zeker ook voor jou."
"Vrij?"
"Vrij èn kunstenaar zijn."
"Dat geldt voor iedereen!"
"Kunstenaar te zijn?"
"Vrij te zijn èn de mogelijkheid om kunstenaar te zijn... of wat je maar wilt..."

"Het is ook een kwestie van ontwerpen... ook een kwestie van patronen, en van patronen binnen patronen. Ik kan tin smeden en jij kunt weven. Ik maak allerlei gebruiksvoorwerpen en soms, als ik de kans krijg, een mooi kunststuk als dat mooie beeldje daar. Jij weeft

kleren en vloerkleden, wandkleden, soms zelfs gebedskleden. Proost, vrouw!"

De vrouw staart lang in het vuur. De vlammen toveren haar terug in de tijd. Herinneringen glijden over haar gelaat. "Ik vind het heerlijk om te weven. Er bestaan zoveel mooie voorgeschreven patronen waarmee je kunt variëren. De patronen mogen misschien vastliggen, toch kun je steeds weer je eigen ontwerp maken."

"En zelfs dat..." onderbreekt de tinsmid zacht.

"Zelfs dat...", gaat de vrouw glimlachend verder. "Zelfs de vaste patronen kun je loslaten... Onzichtbaar voor de oppervlakkige waarnemer... Schijnbaar een paar verplichte weeffouten, om de onvolmaaktheid van de mens te benadrukken..."

"Patronen verweven in andere patronen. Ik heb ze gevonden... Vijf keer daags boog ik mij voorover op mijn gebedskleed. Vijf keer daags raakte mijn voorhoofd het patroon in een patroon. Na een paar maanden bidden had ik ze gevonden! Dankjewel!"

"Je hebt mijn patroon gevonden!"
"Ja zeker, en jij... Voordien heb jij eerst je net geweven om de persoon van de slotenmaker. Als een volleerde spin heb jij hem het hoofd op hol gebracht en onontkoombaar in je liefdesweb gevangen. Dat noem ik nog eens een patroon ontwerpen."

"Maar je moest het wel kunnen vinden en herkennen!"

"Ten langen leste... Ja! Daarna hoefde ik alleen nog maar te zien hoe ik aan het juiste materiaal en goede gereedschap kwam."

"Iedereen was anders dik tevreden met je activiteiten. Ze vaarden er allemaal wel bij."

"Wij ook! Zeker weten!"

"Vrijheid verwerven door patroonherkenning! Heerlijk! Kom, laten we nog glas port nemen en daarna in alle vrijheid elkaar liefhebben."

*zeer vrij naar een oud Sufi-verhaal
- opnieuw verteld door Marcel van der Pol
- afbeeldingen: internet*

